

श्री.एम.एन.ढोके, से.नि.राजस्व अधिकारी,
यांच्या दिनांक १३.३.१९९५ ते ३०.६.२००१
(सेवानिवृत्ती दिनांकापर्यंत) या कालावधीतील
गैरहजेरीबाबत.

**महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास विभाग**

शासन आदेश क्रमांक: मविसे१०/प्र.क्र.९१/२०१३/आस्था-३अ

बांधकाम भवन, २५, मर्झबान पथ, मुंबई - ४०० ००१.

तारीख: २३ जुलै, २०१५.

वाचा :-

विभागीय आयुक्त, नागपूर विभाग, नागपूर यांचे पत्र क्रमांक: विशा/कार्या११(३)/कावि २५४/
२०१२, दिनांक २१.८.२०१२

शासन आदेश:-

ज्याअर्थी, श्री.एम.एन.ढोके, सेवानिवृत्त राजस्व अधिकारी, यांच्या दि.१३.३.१९९५ ते दि.३०.६.२००१ (सेवानिवृत्ती दिनांकापर्यंत) पर्यंतच्या गैरहजेरीच्या कालावधीबाबत निर्णय घेण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन आहे.

२. आणि ज्याअर्थी, श्री.ढोके यांच्या सदर प्रकरणाची तपशीलवार माहिती पुढील प्रमाणे आहे.

अ.क्र.	दिनांक	तपशील
१.	३/१/१९८९	विभागीय आयुक्त नागपूर यांनी श्री.ढोके यांना निलंबित केले होते.
२.	२६/९/१९९४	श्री.ढोके यांना सेवेत पुर्नस्थापित करून विभागीय चौकशी अंती ते दोषी आढळल्याने वर्ग-३ मध्ये पदानवत करण्यांत आले होते.
३.	२१/१०/१९९४	विभागीय आयुक्तांच्या उपरोक्त आदेशाविरुद्ध श्री.ढोके यांनी शासनाकडे अपील केले.
४.	१०/३/१९९५	पदावनत केलेल्या पदावर हजर झाले.
५.	१३/३/१९९५	दि.१३/३/१९९५ ते सक्तीने सेवानिवृत्त केल्याच्या दिनांकापर्यंत वैदयकिय रजा/ अर्जित रजा/ विना अर्ज गैरहजर इत्यादी कारणाने अनधिकृत गैरहजर राहिले.
६.	२/२/१९९६	अनधिकृत गैरहजेरी संदर्भात विभागीय चौकशी सुरु
७.	९/३/२०००	स्वेच्छा निवृत्तीसाठी अर्ज केला.
८.	१०/४/२०००	विभागीय चौकशी अंती सक्तीने सेवानिवृत्त करण्यांत आले.
९.		उपरोक्त आदेशाविरुद्ध श्री.ढोके यांनी शासनाकडे पुनरीक्षण अर्ज दाखल केला.
१०.	३०/६/२००१	श्री.ढोके यांचा नियत वयोमानानुसार सेवानिवृत्त दिनांक

अ.क्र.	दिनांक	तपशील
११.	२/११/२००१	शासनाने श्री.ढोके यांचे अपील फेटाळून विभागीय आयुक्त यांचे दि.२१/१०/१९९४ चे आदेश कायम केले.
१२.		शासनाच्या उपरोक्त आदेशाविरुद्ध श्री.ढोके यांनी मॅट मध्ये मूळ अर्ज दाखल केला (३५०/२०१३).
१३.	५/४/२००२	मुख्य कार्यकारी अधिकारी जि.प.नागपूर यांनी श्री.ढोके यांची दि.१३/३/१९९५ ते १०/४/२००० पर्यंतची अनधिकृत गैरहजेरी अकार्यदिन करून सेवानिवृत्तीच्या दिनांकास अर्हताकारी सेवा शून्य असल्याने निवृत्ती वेतन व सेवा उपदान अनुज्ञेय ठरत नाही असे आदेश पारीत केले.
१४.	१०/१/२००६	श्री.ढोके यांनी दाखल केलेल्या पुनरीक्षण अर्जाबाबत शासनाने त्यांची सक्तीने सेवानिवृत्तीची शिक्षा कायम ठेवून अनुकंपा तत्वावर निवृत्तीवेतन मंजूर करण्याबाबत निर्णय घेतला आहे.
१५.	२३/९/२००९	मॅट ने शासनाचे दिनांक २/११/२००१ चे आदेश अवैध ठरवून श्री.ढोके यांना पदावनत केले नाही असे समजून त्याप्रमाणे देय असणारे वेतन भत्ते व सेवानिवृत्तीचे लाभ द्यावेत असे निर्देश दिले.
१६.		शासनाने मॅटच्या उपरोक्त आदेशा विरुद्ध उच्च न्यायालय नागपूर खंड पीठामध्ये रीट याचीका क्रमांक २६५७/२०१० दाखल केली.
१७.	२४/११/२०१०	मा.न्यायालयाने उपरोक्त रिट याचीका फेटाळून मॅटचे दिनांक २३/९/२००९ चे आदेश कायम केले.
१८.	२७/३/२०१२	शासनाने मा.उच्च न्यायालयाच्या निर्णयानुसार श्री.ढोके यांचा दि.४/१/१९८९ ते १०/३/१९९५ पर्यंतचा निलंबन कालावधी कर्तव्य कालावधी म्हणून ग्राह्य धरून त्यांना पदावनत केले नसते तर जेवढे वेतन व भत्ते मिळण्यास ते हक्कदार झाले असते तितके पूर्ण वेतन व भत्ते देण्याबाबत आदेश पारीत केले.
१९.	२१/८/२०१२	विभागीय आयुक्त, नागपूर यांनी श्री.ढोके यांच्या दि.१३.५.१९९५ ते सेवानिवृत्ती दिनांकापर्यंत चा कालावधी पूर्वलक्षी प्रभावाने असाधारण रजा मंजूर करण्याबाबत शासनाकडे प्रस्ताव सादर केला.

३. आणि ज्याअर्थी, विभागीय आयुक्तांच्या उपरोक्त प्रस्तावानुसार, श्री.ढोके यांचा उपरोक्त गैरहजेरीचा कालावधी पाच वर्षांपेक्षा जास्त असल्याने महाराष्ट्र नागरी सेवा (रजा) नियम, १९८१ मधील नियम १६ नुसार त्यास वित्त विभागाची मान्यता घेणे आवश्यक आहे. तसेच शासन निर्णय, वित्त विभाग दिनांक २ जून, २००३ मध्ये महाराष्ट्र नागरी सेवा नियम-अधिकाराचे प्रत्यायोजन करण्याबाबत तरतूद

करण्यांत आली आहे. सदर निर्णयातील परिशिष्ट -१, अनुक्रमांक ३ वरील महाराष्ट्र नागरी सेवा (रजा) नियम १९८१ मधील नियम ६३ (३) मध्ये शिस्तभंग विषयक कार्यवाही अंती जे कर्मचारी समर्थनीय नसलेल्या कारणास्तव रजेशिवाय अनुपस्थित असतील अशांच्या बाबतीत त्यांची संपूर्ण अनुपस्थिती अकार्यदिन म्हणून समजण्याच्या दृष्टीकोनातून निर्णय घेण्यांत यांवा अशी तरतूद आहे. उक्त नियमांतील तरतूदीनुसार श्री.ढोके यांना अनधिकृत गैरहजेरीच्या कारणास्तव शासन सेवेतून सक्तीने सेवानिवृत्त करण्याची गंभीर शिक्षा देण्यांत आल्याने त्यांचा दिनांक १३.३.१९९५ ते दिनांक ३०.६.२००१ पर्यंतचा अनधिकृत गैरहजेरीचा कालावधी अकार्यदिन गणण्यात यांवा. परंतू सदर कालावधी पाच वर्षापेक्षा जास्त असल्याने उक्त नियमांतील नियम १६ व नियम ३१ शिथिल करून असा निर्णय घेणे आवश्यक आहे. महाराष्ट्र नागरी सेवा (रजा) नियम १९८१ मधील नियम ४ नुसार उक्त नियम शिथिल करण्याचे अधिकार वित्त विभागाचे असल्याने सदर प्रस्ताव वित्त विभागाच्या मान्यतेस्तव सादर करण्यांत आला होता.

४. आणि ज्याअर्थी, विभागाच्या उपरोक्त प्रस्तावास वित्त विभागाने पुढीलप्रमाणे मान्यता दिली आहे:-

४.१ अनधिकृत गैरहजेरीमुळे संबंधित कार्यालयाचे पर्यायाने शासनाचे झालेले नुकसान :-

श्री.ढोके हे ६ वर्षे ३ महिने अनाधिकृत गैरहजर होते. या गैरहजेरी संदर्भात अर्ज करण्याची व त्या कालावधीतील वस्तुस्थिती, अडचणीसंदर्भात वरिष्ठ कार्यालयास कळविण्याची सुध्दा त्यांना आवश्यकता वाटली नाही, आणि त्यांनी तसे प्रयत्न देखील केल्याचे दिसून येत नाही. त्या कालावधीत त्यांच्याविरुद्ध कारवाई करून त्यांना सेवेतून काढून टाकणे आवश्यक होते. त्याप्रमाणे कार्यवाही सुध्दा झालेली नाही. या अनधिकृत गैरहजेरीमुळे कार्यालयाचे पर्यायाने शासनाचे जे नुकसान झाले त्यासाठी श्री.ढोके स्वतः जबाबदार आहेत.

४.२ जाणिवपूर्वक अनधिकृत गैरहजेरी :-

श्री.ढोके हे ६ वर्षापेक्षा जास्त कालावधीसाठी अनधिकृतपणे गैरहजर होते म्हणजेच त्यांना नोकरीची गरज नव्हती असेच स्पष्ट होते. यामध्ये त्यांची अत्यंत बेशिस्त आणि बेजबाबदार वर्तणूक असल्याचे प्रकर्षाने दिसून येते. गैरहजेरीबाबत त्यांनी रजेचे अर्जदेखील सादर केलेले नाहीत.

४.३ महाराष्ट्र नागरी सेवा (निवृत्तीवेतन) नियम १९८२ मधील तरतूदी व न्यायालयीन निर्णय :-

महाराष्ट्र नागरी सेवा (निवृत्तीवेतन) नियम १९८२ मधील नियम ४७(१) अ नुसार अनधिकृत गैरहजेरीमुळे सेवेत खंड पडल्यास कर्मचार्यांचा त्याच्या मागील सेवेवरील हक्क गमावला जातो. पूर्वीच्या सेवेचा हक्क गमावणे या महाराष्ट्र नागरी सेवा (निवृत्तीवेतन) नियम १९८२ मधील नियम ४७(१) मधील तरतूदी संदर्भात संबंधित कर्मचार्यास त्याने केलेल्या सेवेवर निवृत्तीवेतनाचे कोणतेही लाभ अनुज्ञेय नाहीत असा निर्णय मा.मुंबई उच्च न्यायालयाने दिला आहे. (याचिका क्र.२७१३/२००० श्री.सी.डी.मोरे विरुद्ध महाराष्ट्र शासन) त्यामुळे या दोन्ही तरतूदीनुसार श्री.ढोके यांना पूर्वीच्या सेवेवर निवृत्ती वेतनाचे कोणतेही लाभ अनुज्ञेय नाहीत.

४.४ जो कर्मचारी ५ वर्षे सलग अनधिकृतरित्या गैरहजर रहातो व या कृतीमुळे शासकिय कामात अडथळा निर्माण होतो अशा कर्मचार्यास जुन्या सेवेचे लाभ मिळून त्याला निवृत्तीवेतन मिळण्यासाठी त्याच्या या अनधिकृत गैरहजेरीचा कालावधी असाधारण रजा म्हणून समजता येणार नाही. हे घटनेच्या

Article १४ (Right to equality) चा भंग करणारे आहे. कारण पूर्ण सेवा कालावधीत सचोटीने, प्रामाणिकपणे आणि समर्पित भावनेने काम करणारे कर्मचारी आणि अनधिकृत गैरहजर राहून काम न करणारे कर्मचारी यांना सारखेच लाभ देता येणार नाहीत. नियमानुसार हा कालावधी अनधिकृत गैरहजेरी असल्यामुळे सेवेत खंड म्हणूनच समजावा लागेल.

४.५ राज्य शासनाच्या महसूली उत्पन्नापैकी जवळजवळ ४०% भाग हा कर्मचाऱ्यांच्या वेतन व भत्त्यावर खर्ची पडतो. सहाय्या वेतन आयोगाच्या अंमलबजावणीमुळे राज्य शासनास फार मोठा आर्थिक भार सहन करावा लागत आहे. यामुळे अनेक लोकोपयोगी योजनांवर विपरित परिणाम झाला आहे. या पार्श्वभूमीवर जो कर्मचारी वांरवार अनधिकृत गैरहजर रहातो, जबाबदारीने वागत नाही, आणि सर्वसाधारण जनतेला शासनाच्या सेवा पुरवित नाही, त्याला काम न केलेल्या कालावधी संदर्भात कोणतेही लाभ देता येणार नाहीत. निवृत्तीवेतन नियम क्रमांक ४७(१)(ए) नुसार अनधिकृत गैरहजेरीचा कालावधी सेवेत खंड ठरतो म्हणजे त्यांनी पूर्वी केलेल्या सेवेवरील सर्व हक्क तो गमावतो.

४.६ मा.सर्वोच्च न्यायालयाने देखील सिव्हिल अपिल क्र.१९४१/२०१४ (चेन्नई मेट्रोपोलीटन वॉटर सप्लाय आणि सिवरेज बोर्ड आणि इतर विरुद्ध टी.टी.मुरलीबाबू) अनधिकृत गैरहजेरीसंदर्भात दिलेल्या निर्णयात कर्मचाऱ्याने शिस्तीचे पालन केले पाहिजे, जबाबदारीने वागले पाहिजे व स्वतःचे कर्तव्य व जबाबदाऱ्या प्रामाणिकपणे व समर्पित होऊन हाताळल्या पाहिजेत असे नमूद करतानाच अनधिकृत गैरहजेरी म्हणजे अत्यंत बेशिस्त वर्तणूक आहे व अशा बेशिस्त वर्तणूकीमुळे संस्थेचे नुकसान म्हणजेच पर्यायाने देशाचे नुकसान होते असे ठाम मत व्यक्त केले आहे. ही अनधिकृत गैरहजेरी म्हणजे सेवेत खंड असून संबंधित कर्मचारी सेवेचे सर्व लाभ गमावतो असेही स्पष्ट केले आहे.

४.७ श्री.ढोके हे अनधिकृत गैरहजेरीच्या काळात कोणत्याही स्वरूपाच्या नोकरीत अथवा व्यवसाय करीत होते किंवा कसे, याबाबत सुध्दा विभागाने कोणत्याही प्रकारची तपासणी/खात्री केली नाही. तसेच सदयस्थितीत श्री.ढोके हे सेवानिवृत्त झाल्याने आणि अनधिकृत गैरहजेरी १२ वर्षे उलटून गेली असल्याने आता ही बाब तपासणे अशक्यच आहे.

४.८. सबब, वरील वस्तुस्थितीचा विचार करता विभागाने प्रस्तावित केल्यानुसार श्री.ढोके यांचा उक्त गैरहजेरीचा कालावधी अकार्यदिन करण्यांत यावा. गैरहजेरीचा कालावधी अकार्यदिन केल्यास सेवेत खंड पडून मागील सेवेवरील हक्क गमवावा लागतो. तसेच महाराष्ट्र नागरी सेवा (निवृत्तीवेतन) नियम १९८२ मधील नियम ४७ (१) अ नुसार, त्यांच्या सेवेत खंड पडतो. सेवेत खंड पडल्यास कर्मचाऱ्याचा त्याच्या मागील सेवेवरील हक्क गमावला जातो. त्यामुळे त्यांना पूर्वीच्या सेवेचे कोणतेही लाभ अनुज्ञेय रहाणार नाहीत.

४.९ मा.सचिव (ले व को) वित्त विभाग यांनी सदर प्रकरणी पुढील निर्देश दिले आहेत.

“Unauthorized absence amounts to a break in service as per 47 (1) (a) of MCS (pension) Rules. In this case the unauthorized absence has been clearly established by way of a D.E.

As explained above, it is a clear break in service. Department's proposal to regularize it as 'dies-non' is incorrect & can't be approved.

Kindly issue orders accordingly giving all the details in F.D.'s note i.e. pass a speaking order so that the chances of litigation are reduced and even if he goes to court, there is sufficient justification & application of mind."

५. त्याअर्थी, उपरोक्त प्रमाणे वित्त विभागाने दिलेल्या अभिप्रायानुसार श्री.एम.एन.ढोके यांचा दिनांक १३.३.१९९५ ते दिनांक ३०.६.२००१ (सेवानिवृत्तीपर्यंत) हा गैरहजेरीचा कालावधी अकार्यदिन करण्यांत येत आहे. सदर गैरहजेरीचा कालावधी अकार्यदिन केल्यामुळे महाराष्ट्र नागरी सेवा (निवृत्ती वेतन) नियम, १९८२ मधील नियम ४७ (१) (अ) नुसार त्यांच्या सेवेत खंड पडून त्यांचा मागील सेवेवरील हक्क गमावला जाईल. त्यामुळे त्यांना पूर्वीच्या सेवेचे कोणतेही लाभ अनुज्ञेय राहणार नाहीत.

६. सदर शासन आदेश वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.वित्त विभाग/सेवा-६, दि.१०.४.२०१५ च्या मान्यतेने निर्गमित करण्यात येत आहेत.

सदर शासन आदेश महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१५०७२३१२०७२५८४२० असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(वि.द.शिंदे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. विभागीय आयुक्त, नागपूर विभाग, नागपूर .
२. महालेखापाल २ (लेखा परीक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र, नागपूर.
३. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, नागपूर.
४. संबंधित अधिकारी द्वारा मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, नागपूर यांचे मार्फत.
५. मा.मंत्री (ग्रामविकास) यांचे खाजगी सचिव.
६. मा.राज्यमंत्री (ग्रामविकास) यांचे खाजगी सचिव.
७. मा.प्रधान सचिव (ग्राम विकास व पंचायत राज) यांचे स्वीय सहाय्यक.

८. अवर सचिव, सेवा -६, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
९. निवडनस्ती आस्था ३अ ग्रामविकास व जलसंधारण विभाग.